

פּרק ח

מכת צפנדע

"אני צריך נופש!" זעק עבדול.

"אני תיב לנות מהמראות הנוראים שתויתי!"

"אני צריך לשכח את כשוף המים הנורא הזה!"

"אינני יודע מתי אשתקם מהזועה הזו."

לא יום אחד סבלו המצרים מתדם גם לא יומים. שבועה ימים ארוך הסיוט הנורא הזה, אשר השאיר את חותמו על מצרים כלה. מלבד הסכומים העצומים ששלמו ליהודים עבור אספקת מים, נפגעה כלכלת מצרים באופן חמור - העמוד המרכזי בכלכלת מצרים, דגת היאור, הוכחדה כליל. זמן רב יארך עד שהיאור ישתקם ויחזור להשריץ דגים.

השדות יבשו, עצי הפרי צמקו, הדשא המוריק תמיד - הצהיב, הפרחים נעלמו, ומלבד עצי הדקל התמירים שלט היבש בכל פנה. "נו", נאנח עבדול.

"כעת יש לשקם את הכל בתזרה. מוניוס חשב שיוכל להכניע אותנו על ידי הכשופים שלו, מעניין היכן רכש את השכלתו הגבוהה בכשופים. הוא מצלח יותר מכל חרטמי מצרים - הנודעים בכל העולם."

"אך לא! הוא לא יוכל לנו!"

"כִּזּוּ הַעֲזָה לְבַקֵּשׁ לְשַׁחֲרַר אֶת עַבְדֵינוּ הַיְהוּדִים, שֶׁהֵם רְכוּשֵנוּ
הַחֲקִי מֵאִזּוֹ וּמֵעוֹלָם!"

לְפַתֵּעַ הַבְּחִין בְּאֵהְלִיאָב הַמֵּאֲזִין לְדַבְרָיו.

"הֲאֵהְלִיאָב! מָה אַתָּה אוֹמֵר עַל מוֹנִיּוֹס שְׁלָכֶם?"

"תִּסְלַח לִי עַבְדּוֹל אֲךָ יֵשׁ לְךָ שְׁתֵי טְעִיּוֹת.

א. אֲנַחְנוּ לֹא עַבְדֵיךָ הַחֲקִיִּים.

ב. מִשֶּׁה רַבְּנוּ לֹא עוֹשֶׂה כְּשׁוֹפִים אֶלָּא רַק אֶת רְצוֹן הָאֱלֹקִים
הָאֲמִתִּי וְהַיְחִיד, וְהוּא כָּבֵר הַתְּחִיל לְהִרְאוֹתְכֶם אֶת כְּחוֹ, וְהוּא יִמְשִׁיךְ
בְּכֶךָ עַד אֲשֶׁר תוֹדוּ עַל זֶה בְּפֶה מְלֹא."

עַבְדּוֹל חֲפֵשׂ אֶת הַמַּגְלָב, אֲךָ אֵהְלִיאָב כָּבֵר הַקְּדִים לְהִסְתַּלֵּק
מִשָּׁם.

שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת הַתְּהִלְךָ עַבְדּוֹל כְּסִהְרוּרִי, אֵינְנוּ יוֹדֵעַ מִמָּה
לְהִתְחִיל, וְכִיצַד יַחְזִיר אֶת הַתְּהוֹ וּבִהוּ שְׁבִבֵיתוֹ בַּחֲזָרָה לְמָה שֶׁהָיָה.

בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר קִבֵּל הַחֲלָטָה.

"קִדְּם כֹּל אֲשֶׁקֶם אֶת גְּנַתִי הַיְפָה!"

"מָחָר בְּבִקְרָא אָעִיר אֶת עַבְדֵי הַיְהוּדִים, וְהֵם יֵאָלְצוּ לְטַפֵּל בְּכֹל
הַגֵּן הַיְפָה, וּלְהַחְזִירוֹ כְּבְרָאשׁוֹנָה, אַחַר כֵּךָ נְטַפֵּל בְּתַעֲלוֹת הַהַשְׁקִיָּה
וּבְכִרְכוֹת הַמַּיִם. וְאוֹי לֹא לְיְהוּדֵי אֲשֶׁר יִתְרַשֵּׁל בְּעַבּוּדָה זוֹ!" בְּמַחְשַׁבַת
נְחוּמִים זו הִלְךָ עַבְדּוֹל לִישָׁן.

עם שחר העיר את עבדו קול מוזר.

בתחילה זה נשמע לו כמקהלה ערבה, אולי פרעה שלח לו נגנים כדי לפצות אותו על עגמת נפשו ממפת הדם?

אם כן, הרי שזוהי התזמרת המלכותית בכבודה ובעצמה!

"אח! איזה כבוד!" הוא האזין לקולות ברכיו.

קולות המקהלה הלכו וקרבו, והתגברו מרגע לרגע.

אך לא! אין זה נגון ערב!

אלה קולות צרודים ומרגיזים!

"מי מעיז להשמיע קולות אלו עם שחר?"

עבדו היה כעוס כלו, זעמו גבר.

"למי הוא מעיז להפריע החצוף שארגן את כל זה? לי עבדו!

עזיזו פרים אל רחמן, מהיושבים ראשונה בחרטמי המלכות!?"

"לא נדי לי מכל הסבל שעבר עלי, עוד מישהו כאן מעיז

להפריע לי את מנוחת הלילה!?"

"אני אתפש את המרעישים האלה, ואכלה בהם את חרון אפי!"

עבדו קפץ מהמטה וחפש את האלה הכבדה.

"עם זה כבר אשבר לכל חצוף את הראש!"

בחמת זעם נגש אל הדלת, ופתחו כדי סדק קטן.

"החצויה" הראשון כאלו חכה רק לזאת, בנתור עליז חמק ונכנס מבצע לרגליו.

עבדול נבהל בתחלה, אך מיד התעשת.

"הצפרדע הזאת תשלים על כך ביקר!"

נעל את הדלת ונעמד מול הצפרדע, דרך את גופו, הרים את האלה, אמד את המרחק, ובזנוק עז התנפל על היצור המרגיז.

אך הצפרדע היתה זריזה ממנו, וקפצה הצדה.

עבדול נחבט בקרקע המרצפת. קם מתנשף כלו.

"היה לא תהיה - צפרדע עזת פנים¹⁶³ שכזאת!"

הוא רץ אחריה סביב השלחן במעגלים.

לאחר שהקיפה את השלחן חמש פעמים, נכנסה בין שתי קירות צרים.

בעת היתה עבדול מרצה.

"מכאן היא לא תצא בחיים!"

נעמד מולה ברגלים פשוקות, תפש את האלה, הניפה גבוה, ובהנאה אכזרית הנחיתה על גב הצפרדע בכל כחו ועצמתו. מצפה לשמע את קול גופה המתנפץ.

163 רש"ר הירש שמות פרק ז

והנה הצפרדע, החיה הנפחדת, החומקת מפני האדם אל ביצה וסוף, תיטוש מחבואה, תופיע, עזת פנים, בכל מגורי האדם, תקפוץ ותעלה בחוצפה על גיוויהם של נושאי הכתר בגאווה. ותורם, כי גם שרץ זעיר ושפל לא יירא עוד מפניהם, למען יירפאו מטירוף גאוותם והתנשאותם.

מזוית עיננו הבחין עבדוּל בַּנְתָּזִים הַרְבִּים שֶׁנִּתְּזוּ מִמֶּנָּה מִחַמַּת
הַמַּכָּה.

הַבְּעַת קוֹרֵת רוּחַ הוֹפִיעַ עַל פָּנָיו - "כִּנְרָאָה שְׁהִיא מִתְחִלָּה
לְהִתְפָּרֵק".

אָךְ לֹא!

הַצְּפָרִידַע עֲמָדָה שָׁם אֲדִישָׁה לְחִלּוּטִין, מְסַתְּכֶלֶת עָלָיו בְּעֵינָיִם
שְׁלוֹוֹת, וּמְמַשִּׁיכָה בְּקַרְקוֹרָה הַמְרַגֵּז בְּקוֹרֵאת עָלָיו תִּגָּר.

מִשׁוּם מָה גַם גּוֹפָה נִרְאָה שָׁלֵם לְהַפְּלִיא.

הוּא נִפְנָה לְבַחֵן אֶת הַנְּתָזִים, וְאִזּוּ חָשְׁכוּ עֵינָיו.

לֹא חִלְקֵי צְפָרִידַע הָיוּ שָׁם, אֲלָא מְאוֹת צְפָרִידַעוֹנִים קְטַנִּים אֲשֶׁר
נִתְּזוּ מִגּוֹפָה, פִּצְחוּ בְּקַרְקוֹר מְשֻׁלָּהֶם, וְחוֹלְלוּ בְּדִירְתוֹ בְּמַחֹל עֲלִיזוֹ.

בְּחֵרוֹן אֶף גּוֹבֵר הִכָּה בְּצְפָרִידַע שׁוֹב וְשׁוֹב מִכּוֹת מוֹת, אָךְ לְחִרְדָּתוֹ
רָאָה שְׁמֶכֶל מִכָּה נִתְּזוּ מִגּוֹפָה שֶׁשׁ מְאוֹת צְפָרִידַעִים נוֹסְפוֹת.¹⁶⁴

"לֹו לְפָחוֹת תְּמוֹתֵי אֲתָ!" זָעַק בְּקוֹל אֵימִים.

אָךְ הִיא לֹא הִתְרַשְׁמָה מְאִיוּמִיו, וְהִמְשִׁיכָה לְנֶעֶץ בּוֹ אֶת עֵינֶיהָ
הַצְּפָרִידַעִיּוֹת בְּשִׁלּוֹת נֶפֶשׁ כְּזוֹ, שֶׁאֵימָה לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִדַּעְתּוֹ.

164 ספר הזוהר שמות דף ל. (בעמוד קג)

ואי תימא היך לא יכלין לקטלא לון? אלא אי ארים בר נש חוטרא, או אבנא לקטלא חדא, אתבקעת ונפקין (שית מינה) [שית מאה] [כן גירסת הש"ך ד"ה ובמשארותיך], מגו מעהא, ואולי וטרטשי בארעא, עד דהוי מתמנע למקרב בהו.

עֲבָדוּל נַעַל אֶת הַבַּיִת הַיָּטֵב, וְהִזְהִיר אֶת כָּל בָּאֵי בֵּיתוֹ לֹא לִפְתַּח אֶת הַדְּלָתוֹת. כִּמוֹ כֵּן אָטֵם אֶת כָּל הַחֲרִיצִים בְּקִירוֹת הַבַּיִת. דִּי לוֹ בְּמֵאוֹת הַצְּפַרְדָּעִים שֶׁכָּבְדוּ נִמְצְאוֹת, חָשַׁב שֶׁיִּתְגַּבֵּר גַּם עֲלֵיהֶם בְּאִיזָה שֶׁהִיא צוּרָה.

”טוֹב שֶׁרְצַפְתָּ בֵּיתִי עֲשׂוּיָהּ שִׁישׁ עֲצֹבָה, לְפָחוֹת מִכָּאֵן אֲנִי בְּטוֹחַ”, חָשַׁב בְּסוּפּוֹק. אֲדָּה הַשְׁתוּמֵם לְהוֹכִיחַ כִּי עוֹד וְעוֹד צְפַרְדָּעִים מֵתְאַזְרָחוֹת בְּבֵיתוֹ.

הוא התבונן לחפש את מקור כניסתם, לחדרתו גלה במהירות את מקור הדליפה הבלתי פוסקת.

הַרְצַפָּה - אוֹתָהּ רְצַפְתָּ הַשִּׁישׁ הַמֵּיחֻדָּת, אֲשֶׁר עֲשָׂרוֹת עֲבָדִים יְהוּדִים עָמְלוּ עַל הַתְּקִנְתָּהּ תַּחַת עֵינָיו הַפְּקוּחָה וּמִגְלָבוֹ הַמוֹנָה, אוֹתָם אָרִיחִי הַשִּׁישׁ נִבְקָעוּ¹⁶⁵ אֶל מוֹל עֵינָיו הַתְּמָהוֹת, לְלֹא שׁוּם סִבֵּה טְבָעִית, וּמִתוֹךְ הָאֲדָמָה זָלְגוּ פְּנִימָה גְדוּדִים גְּדוּדִים שֶׁל צְפַרְדָּעִים,¹⁶⁶ מְמִינִים שׁוֹנִים וּמְגוֹנָנִים, מְקַפְּצִים וּמְנַתְרִים כַּה וְכֹה, שְׁמִים פְּעֻמֵיהֶם פְּנִימָה תוֹךְ הַבַּיִת, דֶּרֶךְ הַפְּרוּזְדוֹר הָאָרוֹךְ.

165 מד"ר (בעמוד קמה)

רבי יוחנן, אמר כל מקום שהיה שם עפר והיה טפה של מים בו, היה נעשה צפרדע, חזקיה ברבי אמר, אם כשיטה הזו לא לקו בתיהם של גדולים, שהיו עשויין בשיש ובפסיפס, אלא מלמד שהיה הצפרדע עולה מן התהום, ואומרת לשיש עשה לי מקום שאעלה ואעשה רצון בוראי, והיה נבקע השיש, ועולה, ונוטלת בית הסתרים שלהם ומסרסן, שנאמר (תהלים עח, מה) "וצפרדע ותשחיתם".

166 בעל הטורים שמות פרק ז פסוק כט

מלמד שבאו בהם הצפרדעים גדודים גדודים, ואני בכה ה' חסיתי, שאע"פ שאינו מפרש שלא היו הצפרדעים לישראל, הקב"ה בצדקתו מלטם:

משהגיעו להסתעפות החדרים, התפצלו סוגי הצפרדעים השונים למיניהם, וכמתוך פקודה, נהרו כל זן בפני עצמו לתוך אחר, וזרמו לתוכם כגדודי תילים הפורצים למתחם בפלישה מתאמת. כל מין בחר לעצמו את היעד, אם לתדרי השינה, למטבח, או לסלון.¹⁶⁷

עבדול הביט בהם בזעם, רוקע ברגליו, רותח על התארחות הזרים בביתו, אינו מבין מי פקד על גדודים אלה? מי נתן להם את ההוראה הברורה להתפצל למיניהם לפי שמוש תדרי?

אך נראה היה כי הצפרדעים אינם מתרגשות מזעמו של המארח. הן עצמו מולו בשלוה, מסתכלות לעבר פניו במעין חיוך לעגני, פורצות בכמין רקוד צפרדעי עליו, ומקרקרות בקול עצום את קריאת הצפרדעים.

זה היה אמור להזכיר לו את התעללותו ביהודים עת דרש מהם לצוד לו כל מיני שרצים, סתם כך - רק כדי להתעלל בעבדיו¹⁶⁸, היתה לו הנאה מיחדת לראות את היהודים מתאמצים להתגבר על הגעל הטבעי מפני שרצים אלה.

167 משנת רבי אליעזר פרשה יט

מינין מינין היו הצפרדעים, הראויין לבתים לבתים, לחדרים לחדרים, למטות למטות, שנאמר "ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך".

168 ילקוט שמעוני שמות - פרק ז רמז קפב (בעמוד קמב)

צפרדעים מפני מה באו עליהם? אמרו לישראל, צאו והביאו לנו שקצים ורמשים ונשחק בהן, כמו שאנו רוצין, לפיכך הביא עליהם צפרדעים, עד שנשמע קולן בתוך כרסן של מצרים, שהיו עושין קוקי.

כעת גִּדְּשׁוּ צְפַרְדְּעִים אֵלַי אֶת מִשְׁכְּנֵנו כְּאֹמְרוֹת לוֹ - "הֲאֵל לָךְ!
רְצִיתָ מִן הַיְצוּרִים הָאֵלֶּה - קַח וְתִשְׁבַּע בְּפִשְׁךָ".

הַצְּפַרְדְּעִים הָרַבִּים פָּזְזוּ בְּדִירְתוֹ בְּעֲלִיצוֹת, טָפְסוּ עַל הָאֲרוֹנוֹת,
וְעַל הַשְּׁלֶחָנוֹת, חָדְרוּ לְכָל מְקוֹם בְּבֵית.

נִבְרָשׁוֹת הַקְּרִיסְטָל הִיקְרָתִיּוֹת שֶׁבָּהֶן הָיוּ קְבוּעוֹת פְּמוֹטוֹת הַנְּרוֹת
הָיוּ מִשְׁכָּן קְבוּעַ לְצְפַרְדְּעִים, דָּבַר אֲשֶׁר מִנַּע כָּל אֲפִשְׁרוֹת לְהַעֲלוֹת
אוֹר בְּנֵרוֹת הַשָּׁמֶן, וּלְהָאִיר אֶת הַבַּיִת.

בְּשׁוּם אֲפֵן לֹא נָתַן הָיָה לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר מִבְּלִי עֲשִׂשִׁית מָגֵן,
שֶׁכֵּן הַצְּפַרְדְּעִים מָהְרוּ לְקַפֵּץ אֶל הַנְּרוֹת וּלְכַבּוֹתָם.

עֲבֹדוֹל הַתְּרוּצֵץ סָבִיב עֲצָמוּ כְּשִׁכּוֹר, הוּא לֹא הִצְלִיחַ לְסַלֵּק
אֶפְלוֹ צְפַרְדֵּעַ בּוֹדְדָת מֵתוֹךְ בֵּיתוֹ.

אֶחָת הַצְּפַרְדְּעִים צָדָה אֶת עֵינָיו, אִי אֲפִשֶׁר הָיָה שְׂלֵא לְהַתְיַחַס
אֵלֶיהָ, הִיא בְּתָרָה לְקַיִם מְסֻעַ דְּלוּגִים מְרַהִיב, הַלוֹךְ וְשׁוֹב לְאוֹרֵךְ
הַפְּרוּזְדוֹר הָאָרֶךְ.

הַמְרָאָה הִזָּה הִכְעִיס אֶת עֲבֹדוֹל.

"חֲצוּפָה, צָאִי מִבֵּיתִי!" צָרַח בְּקוֹל הַיִּסְטֵרִי.

בְּהִתְקַפַּת טְרוּף מֵהָר לְדִלּוֹק אַחֲרֶיהָ, תוֹךְ כְּדֵי נִפְנוּף בְּלִתֵּי פּוֹסֵק
בְּמַגְלָבוֹ הִרְצָחָנִי.

רַגְלָיו טוֹפְפוּ בְּמִהִירוֹת אַחַר הַיְצוּר הַנִּמְלֵט, וְכִמְעַט שֶׁהִשִּׁיגוּ,
אֲלֵא שָׂאוּ חֲדָרָה צְפַרְדֵּעַ אַחֲרַת גְּדוּלַת מֵימֵדִים אֶל מִסְלוֹל רִיצָתוֹ,

הַשְׁתַּרְבְּבָה בֵּין רַגְלָיו, וְגִרְמָה לְמַעֲיֶדְתּוֹ אֲרָצָה,¹⁶⁹ כְּשֶׁאָפוּ נִמְחָץ
אֶל תּוֹךְ רִצְפַת הַשִּׁישׁ הַקָּשָׁה.

בְּמֵאֲמָץ נִכְרַ הַתִּישָׁב עַל הַקְּרָקַע, מִשְׁמֵשׁ אֶת אָפוֹ הַדּוֹאֵב זָב
הַדָּם. זָעַק לְעֹזְרָה, אֶךְ אִישׁ לֹא יָכַל לְשִׁמוֹעַ אוֹתוֹ, הַצְּפַרְדָּעִים
הַקּוֹלְגָנִיּוֹת, הִחְרִישׁוּ כָּל קוֹל אַחֵר.

לְאַחַר שֶׁהִתְאוּשֵׁשׁ מְעֵט, יָצָא הַחוּצָה אֶל הַרְחוֹב, רַגְלָיו בּוֹסְסוּ
בְּרַפֵּשׁ סְרוּחַ, כָּל אֲדָמַת מְצָרִים הִפְכָּה לְעִיסָה דְּבִיקָה עֲשׂוּיָה
תַּעֲרוּבַת עֶפֶר, וּבִשָּׁר שְׂרָצִים מְמוֹסְמָס. הַגּוֹעַל הָיָה עָצוּם, אֶךְ לֹא
הָיָה מְנוּס.¹⁷⁰

עֲבָדוּל עֶמֶד וְהִתְבּוֹגֵן סְבִיבוֹ, הַצְּפַרְדָּעִים הִתְמַקְמוּ לְרַבְבוּתֵיהֶם
בְּכָל מְקוֹם אֲפֻשָּׁרִי, צוּנוּחִים בְּקוֹל רָם אֶת קְרִיאַת הַצְּפַרְדָּעִים
הַעֲתִיקָה, כְּאֲבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם.

הִרְעִישׁ הָיָה אִים וּבִלְתִּי נִסְפָּל, מְאִים לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ.
אִי אֲפֻשָּׁר הָיָה לְחֹשֵׁב אֲפֵלוֹ עַל מְנוּחַת צְהָרִים אוֹ שְׁנַת לִילָה.

זֶה נוֹעֵד לְהַזְכִּיר לְמִי שְׂרָצָה - אֶת שְׂאֵגוֹת הַמְּצָרִים כְּשֶׁהֲעִירוּ
אֶת הַיְהוּדִים עִם שִׁחַר לְעִבּוּדָהּ. מְדָה כְּנֻגַד מְדָה...¹⁷¹

169 חומת אנך שמות ז כז

נוגף את כל גבולך בצפרדעים. שכל כך יהיו בריבוי, שכל המהלך, ניגפים רגליו בהם. רבינו אפרים ז"ל בפירושו כתיבת יד:

170 יוסיפון בקדמוניות היהודים ח"ב

הארץ הייתה מלאה רפש מבאיש של בע"ח שורצים ומתים.

171 מדרש לקח טוב פרשת וארא (בעמוד קמב)

מחמת הרעש הנורא לא יכל עבדול לדבר עם חבריו,¹⁷² קולות הצפרדעים גברו על קולו, כשבכל זאת רצה להגיד משהו, נאלץ לפתח את פיו כדי לצעק.

הצפרדעים כאלו חכו רק להזדמנות זו, ונכנסו בזנוק מהיר אל תוך לעו הפתוח.

בטרם הספיק עבדול להבין מה קרה כבר התמקמו בבטנו כמקהלה קולנית, צוחכים - קוקי, קוקי.¹⁷³

ראשו כאב, קרקור הצפרדעים הלם באזניו כהלמות פטישים.

הוא נסה לאטם את אזניו בבליאי סמרטוטים, תחב את הזרת לתוך אזנו, והוציאה משם בחלחלה, אצבעו מחצה שם יצור רך...

גם הרעש בבטנו איים להרג אותו, פרסו העגלה קיפצצה לפי קצב רקודן של אורחי בטנו.

הדבר הציק לו מאד, ברב יאוש קמץ את אגרופו והלם על בטנו בחזקה.

"ושרץ היאור צפרדעים" על שהיו מעירים אותם משנתם, לאמר עמדו ועשו עבודת פרעה, הביא עליהם קולנים שהיו באים וצוחים באזניהם, ואפלו באש היו נכנסים ונשרפים, והריח שלהם נכנס בלבם ונלאים.

172 זוהר (בעמוד קנ)

ולא הוה בר נש במצרים דיכיל למשתעי בהדי הדדי, ומניהו אתחבלת ארעא. ומקלהון הוו ינוקין ורבין מתין.

173 ילקוט שמעוני שמות - פרק ז רמז קפב (בעמוד קמב)

צפרדעים מפני מה באו עליהם? אמרו לישראל, צאו והביאו לנו שקצים ורמשים ונשחק בהן, כמו שאנו רוצין, לפיכך הביא עליהם צפרדעים, עד שנשמע קולן בתוך כרסן של מצרים, שהיו עושין קוקי.

מעצמת המכה התקפל לשנים, ואלו הצפרדעים שכפלו את עצמם בפנים, והמשיכו בקרקורן העליון.

מתוך יאוש ותסכול מר חפש מקום בו יוכל להמלט מהיצורים המרגיזים האלה, לתת מעט מנוחה לגופו העיף, העומד לכרע מחמת חסר שינה.

בקדחתנות רבה חפש אחר מקום מסתור, עד שנצנץ בו רעיון מקורי.

"בור המים הגדול שרוקן מתכולתו לאחר מכת הדם, הנו מקום בטוח". חשב.

"תוך מעבה האדמה, אטום לכל מיני זוחלי עפר. לשם הצפרדעים בנדאי לא יגיעו, הרי אין הצפרדעים אוהבות את בטן האדמה החשוכה". סבר בהגיון.

לפיכך נטל עמו מזרון כל שהוא, והשתלשל עמו לתוך הבור העמק והאפל, מקפיד לסגור מעליו את המכסה האטום. השליך את המזרון לקרקעית הבור, חלץ את נעליו וגרבייו. ונשכב על המזרון באנחת רוחה.

"כמה טוב שיש מקום שהצפרדעים אינם אוהבות".

הוא לא הספיק לישון הרבה זמן, יצורים לחים בעלי רגלים טופפות הזדחלו מתחת לבגדיו, תוך שהן מפרישות על גופו ריר צפרדעי עבה...

עבדוּל נִבְעַת בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, וְהַחֵל לְזַעַק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת, אֲךָ קָרִיאוֹת
מֵאוֹת הַצְּפַרְדֵּעִים שֶׁגָּדְשׁוּ אֶת הַבוֹר, הִחְרִישׁוּ גַם אֶת זַעְקוֹתָיו
אֵלָה.¹⁷⁴

בְּרַב יְאוּשׁוֹ הִחְלִיט לַנְּעַל אֶת נַעְלָיו וְלָצֵאת הַחוּצָה, אוּלַי שֵׁם
יִתְאַוֶּרֶר קֶצֶת בְּאוֹר הַצַּח.

הַתְּכוּפָה לְקַחַת אֶת הַגָּרְבִים, הִחְזִיק בְּרֹאשׁ הַגָּרְב, וְהִבִּיט בְּעֵינָיו
מִבְּעֵתוֹת עַל חֻלְקָה הַשְּׂנִי שֶׁל הַגָּרְב הַמְּקַפְצֵת בְּאוֹר לְמֵלֵא אֲרָכָה.
הוּא הִפְךָ אֶת הַגָּרְב, מִנֶּסֶה לְשַׁפֵּךְ בְּיאוּשׁ אֶת כָּל תְּכוּלָתָהּ
הִירְקָרְקָה הַחוּצָה.

אֲמַנָּם כָּלֵם יֵצְאוּ מִשָּׁם... אֲךָ הָיָה זֶה כְּדֵי לְהַכְפִּיס מִיַּד מֵהַצַּד
הַשְּׂנִי...

סוּף סוּף יֵצֵא לְרַחוּב, חָשַׁב לְלַכֵּת לְאַרְמוֹן, לְפַגֵּשׁ אֶת חֲבֵרָיו
הַחֲרֻטְמִים, לְבַקֵּשׁ שְׂיִסְלִקוּ אֶת הַיְצוּרִים הַנוֹרְאִים הָאֵלֶּה! שְׂיַעֲשׂוּ
סֹדֶר בְּעוֹלָם!

בְּדַרְךָ פָּגַשׁ אוֹתָם חוֹזְרִים מֵהָאֲרָמוֹן בְּרֹאשׁ מוֹרֵד, כָּלֵם מִחֲזִיקִים
בְּבִטָּנָם, קוֹלוֹת עֲמוּמִים יֵצְאוּ מִשָּׁם בְּשִׁצְפָה.

הוּא בִקֵּשׁ מֵהֶם הֶסְבֵּר כִּי־צַד הַגִּיעָה מִכָּה זֶה.

"הַבוּשָׁה הֵיְתָה גְדוֹלָה" סִפְרוּ לוֹ, תוֹךְ שֶׁהֵם חוֹסְמִים אֶת פִּיהֶם
בִּידָם לְבַל יִפְלְשׁוּ לְתוֹכוֹ הַצְּפַרְדֵּעִים.

174 בעל הטורים שמות פרק ח פסוק ה

מלמד שאפילו אם היו מחביאים עצמם תחת הקרקע, שם היו באים הצפרדעים ומשחיתים בהם. וגם משחיתים יכול השרה עד שלא נשאר מרעה למקנה:

"פרעה ישב על כסאו המלכותי, לבוש הוד והדר, וזמן אליו את כל גדולי המלכות, פתאום פלשו לארמון להקות הצפרדעים, ונקו לעבר חדרו, ונכנסו מבעד לרגליו אל חלוקו. משם חדרו לתוככי גופו, ויצאו בתזרה מלמעלה דרך פיו.

צפרדע אחת החלה צועקת מתוך בטן פרעה, ומיד כל הצפרדעים שבבטן השרים ענו לה במקלה".

"ואת כל זה עשה משה בצווי אלקיו?"

"ללא ספק!" השיבו.

"הרי שמענו את הצפרדעים שואלים מתי נצא מכאן? וחברותיהם משיבות להם - עד שיבוא בן עמרם ויתפלל עלינו!"¹⁷⁵

למרבית הפלא התנפלו הצפרדעים בראשונה על המלך, כעין "פצווי" על מכת הדם שלא לקה בה, ורק אחר כך עלו והציפו את כל מצרים.¹⁷⁶

175 מדרש הגדול וארא ז' (בעמוד קמג)

"ויקרא פרעה למשה ואהרן, אמרו עליו על פרעה הרשע שנתעטר בבגדי מלכות וישב על כסאו, וכל גדולי מלכות לפניו, ובאותה שעה נודמנו להם צפרדעים, והיו נכנסים מטבעתו [פי הטבעת] ויוצאים מפיו, וכל אכלוסיו כך, לקים "ובכה ובעמך". והיה הצפרדע קורא ממעי פרעה, ועונים לו חבריו ממעי אכלוסיו וגדוליו. וצפרדע אומר לחברו אימתי נצא מכאן? ועונים צפרדעים זה לזה, עד שיבוא בן עמרם ויתפלל בעדינו. לכך "ויקרא פרעה למשה ואהרן".

176 מדרש הגדול שמות ז כו (בעמוד קמג)

מפני מה התחילה מכת צפרדעים בפרעה תחלה? את מוצא מכת דם לא לקה בה פרעה הרשע, שנאמר "ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת", אלא נתגאה. וכיון שבאת מכת צפרדע, אמר הקב"ה, לא תתחיל אלא בו, שנאמר "ובכה ובעמך".

יודעי דבר ידעו לספר שבפעם רק צפרדע אחת עלתה מן
היאור, ואז כשבאו להכותה ולהשמידה - נתזו ממנה מאות
צפרדעים מכל מכה.¹⁷⁷

כל הגדודים האלה נעמדו על גדת הנילוס, וזעקו בקול מחריש
אזנים.

לעומדים מרחוק היה נדמה פי שומעים הם את זעקתן של
הנשים העבריות, בשעה שבניהן השלכו למים.¹⁷⁸

איש לא הבין כיצד זה עלו רבבות צפרדעים מנהר הנילוס,
אשר מעולם לא קננו בו צפרדעים לפני כן.¹⁷⁹

למרבה הפלא היו צפרדעים אלה נשכניות ותוקפניות במיוחד.¹⁸⁰
אלפי מצרים נזקקו לטפול רפואי עקב התנפלות אלה.

177 מדרש רבה שמות פרשה י

"ותעל הצפרדע ותכס את וגו'" תני רבי עקיבא אומר - צפרדע אחת היתה, והיא השריצה ומלאה את ארץ מצרים, אמר לו רבי אלעזר בן עזריה, עקיבא מה לך אצל הגדה?! כלה מדברותיך ולך אצל נגעים ואהלות, צפרדע אחת היתה ושרקה להן ובאו.

178 האברבנאל כ' דצעקת הפרדעים היתה זו מדה כנגד מדה לצעקת האמהות.

179 משנת רבי אליעזר פרשה יט

צפרדעים - את מוצא נס בתוך נס, לא היו צפרדע ביאור כל עיקר, אלא בו ביום עלו, שנאמר "ושרץ היאור צפרדעים".

180 מדרש רבה שמות פרשה טו פסקה כז

' מכות הביא עליהם בנימוס המלכות, והצפרדעים היו להם קשים, שנאמר (תהלים עח) "וצפרדע ותשחיתם", שהיו מחבלין גופיהן ומסרסין אותן. שנאמר (שמות ז) "ובחרר משכבך ועל מטתך".

תּוֹפְעָה זוֹ לְשִׁיחָה הֵיטָה בְּמִיחָד בְּבִתֵּי הַכֶּסֶּא.¹⁸¹

אֵךְ הַנּוֹרָא מְכַל הָיוּ - חַיּוֹת יַם טוֹרְפוֹת, שֵׁיִצָּאוּ מִהַנְּיָלוֹס אַף
הֵם, וְאָכְלוּ בְּתוֹשְׁבִים בְּכָל פֶּה.¹⁸²

גַּם נִחְשִׁים אֲרִיסִיִּים הֵצִיפוּ אֶת הָאָרֶץ, וְתָרְמוּ אֶת חֲלָקָם לְהַמָּתָה
הַהַמוֹנִית.¹⁸³

אִשָּׁה מְצָרִית רָצָה מִבֵּיתָה אֶל הָרְחוֹב כְּשִׁכְּלָה מְבַהֶלֶת, הִיא
לֹא יָכְלָה לְדוֹר בְּכַפִּיפָה אַחַת עִם אֲלֹפֵי צְפָרְדַּעִים. מַחֲזֶה הָאֵימִים
שֶׁל אֲלֹפֵי צְפָרְדַּעִים הַמְקַפְּצִים לָהֶם בְּעֵז בְּתוֹךְ בֵּיתָה, וְעוֹשִׂים בּוֹ
כְּבִשְׁלָהֶם, הֵמָּם אוֹתָהּ, וְהִיא בְּרַחַה מִבֵּיתָה אַחֲזֶה בְּהֶלֶה כָּל עוֹד
רוֹחָה בָּהּ.

בְּחַיּוֹתָהּ רָצָה בְּרַחֹב, צָדָה עֵינָה צְפָרְדַּע גְּדוֹלָת מְמַדִּים הַקְּרָבָה
לְעֵבְרָה, הָאִשָּׁה נִעְצָרָה עַל עֲמֻדָה כְּמִשְׁתַּקֵּת, עֵינֶיהָ נִפְעָרוּ בְּתַדְהָמָה.

181 ילקוט שמעוני שמות - פרק ז רמז קפב (בעמוד קמב)

כשהיו נכנסין לבית הכסא היו מנשכין אותן בנקבן. אין בושה גדולה מזו. שנאמר "ובכה ובעמד
ובכל עבדיך וגו'".

182 מדרש הגדול (בעמוד קנב)

ואין לי אלא צפרדעים בלבד ומנין לרבות כל החיות המשכלות שבים? שנאמר "וצפרדע ותשחיתם"
ואין השחתה אלא מיתה.

183 בעל הטורים שמות פרק י יז (בעמוד קנה)

"ויסר מעלי רק את המות הזה" - עם הצפרדע ועם הארבה היו נחשים, והיו ממיתים בהם. על כן אמר
"ויסר מעלי רק את המות הזה".

לא היתה זו צפרדע רגילה, הנה זה קרוקודיל (תנין)¹⁸⁴ ענק שצדד לעברה באטיות מחרידה, פוער את לעו הענק, וחושף תוך כדי כך שני טורי שנים חדות ומשוננות כמשור.

פיה נפער בהלם, וצוחת אימים נפלטה ממנה, היתה זו צוחתה האחרונה עלי אדמות, חותמת סדרה של צוחות אחרות על בנות ישראל שהיו משעבדות תחת ידה, ולא פעם נפחו את נשמתם לקול צחוקה האכזרי...

פועל יוצא מכל האנדרלמוסיה הנוראה הזאת נוצרה גם כן תופעת רעב.

שכן מלבד תכונתם המוזרה של הצפרדעים להשתית את תבואת השדה,¹⁸⁵ ותמותת בהמות רבות מחמת הצפרדעים שחדרו לקבתם,¹⁸⁶ הרי שגם מי שכבר הצליח להשיג דבר מה, מכל מקום התקשה לאוכלו.

184 רבנו בחיי שמות "י"ט' (בעמוד קנד)

והנה דברי משה בתפלתו נאמנים לשעה ולדורות, וכן בדבורו שאמר רק ביאר תשארנה נשאר שם עד היום שרץ המים הנקרא אלתמס"ה (קראקאדיל) ושם מתגדל, ואומרים כי לפעמים יוצא מן המים שבנהר נילוס ששם גדולו, ויוצא אל שפת הנהר ובו לע מה שמוצא, שנים או ג' בני אדם ביחד, ואין שולטים בגופו חנית וחצים, אלא אם יכובו לתקע בבטנו, ואמרו הרופאים כי יש לו ארס, והנוגע בגופו מזיק לאדם אפלו אחר מיתה, והוא מין צפרדע, והנה מכח דברי משה נשאר השרץ הזה שם, ומכח תפלתו לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים, וכן פרש רבנו חננאל ז"ל, ועל זה נאמר (תהלים קה) "שיחו בכל נפלאותיו":

185 בעל הטורים שמות פרק ח פסוק ה

היו באים הצפרדעים ומשחיתים בהם, וגם משחיתים יכול השדה, עד שלא נשאר מרעה למקנה:

186 שפתי כהן שמות ז כט

כמו שהיו נכנסים בגוף האדם, כן היו נכנסים בגוף הבהמות, ומתים.

בְּלִתי אֶפְשָׁרִי הָיָה לְהַדְלִיק אֶת הַתְּנוּרָה, וְלֵאמֹת אוֹ לְבַשֵּׁל.
הַצְּפַרְדְּעִים הָיוּ מְשַׁתְּרְעוֹת עַל הַגְּחָלִים הַבוֹעֲרוֹת, וּמְכַבּוֹת אוֹתָם
בְּגוּפָם¹⁸⁷.

רִיחַ הַצְּפַרְדְּעִים הַנְּשָׁרְפוֹת עוֹרֵר בְּחִילָה קָשָׁה, וְהַתְּפִיז בְּכָל
הָעִיר, כְּשֶׁהוּא מוֹתִיר הַרְגָּשָׁה נוֹרָאָה.¹⁸⁸

הַגֵּעַל הָיָה עָצוּם, הָעֶסָה נֶאֱכָלָה כְּבִצֵּק בְּלִתי אֶפְוִי, הַמְכִיל
בְּקִרְבוֹ שְׂאֲרֵיֹת נוֹרָאוֹת...

אֲדָּה לֹא הָיְתָה בְּרִירָה, הַמְּצָרִים נֶאֱלָצוּ לְאָכּוֹל בְּצֵק מְגוֹעֵל,
מִמֶּשׁ כְּפִי שְׂגָרְמוֹ לִיהוּדִים לְאָכּוֹל אֶת לַחֲמֵם הַצָּר בְּיָדֵים מְגֹאֲלוֹת
בְּטִיט.¹⁸⁹

אֲדָּה בְּזָה לֹא הָיָה דֵי, כִּי מִיַּד לְאַחַר הָאָרוּחָה הַמְּבִישָׁה, הָיוּ
מִתְעוֹרְרִים לְתַחֲיָה כָּל הַצְּפַרְדְּעִים הַסְּפוּנִים בְּכַפֵּר הַלְּחָם, צוֹעֲקִים

187 מדרש רבה שמות פרשה י (בעמוד קמד)

"ובתנוריד ובמשארותיד" כשהיתה המצרית לשה את העסה, ומסקת את התנור, באין הצפרדעים ויורדין לתוך העסה, ואוכלין את הבצק, ויורדין לתוך התנור, ומצננין אתו, ונדבקות בפת, שנאמר "ובתנוריד ובמשארותיד", ואימתי עונתה של עסה להדבק בתנור? הוי אומר בשעה שהוא מוסק.

188 מדרש לקח טוב פרשת וארא (בעמוד קמב)

"ושרץ היאור צפרדעים" על שהיו מעירים אותם משנתם, לאמר עמדו ועשו עבודת פרעה, הביא עליהם קולנים שהיו באים וצווחים באזניהם, ואפלו באש היו נכנסים ונשרפים, והריח שלהם נכנס בלבם ונלאים.

189 שפתי כהן שמות ז כח

ולפי שלא היו ישראל אוכלים לחמם אלא בידים מלוכלכות בטיט, כן המצרים, לכלכו הצפרדעים לחמם, ואכלוהו מלוכלך, כמאמר הזוהר:

וּמִנְתָּרִים,¹⁹⁰ נִהְנִים מְכַל רָגַע בְּכַטָּן הַמְצָרִי, הַנֶּאֱלָץ לְקַפֵּץ בְּמַעֲיָן
רְקוּד מְשֻׁנָּה, בְּתַקְוָה לְהַרְגִיעַ מַעַט אֶת כְּרִיסוֹ הַמְשֻׁתָּלָּלָת...
הַפְּרָשׁוֹת הַצְּפַרְדֵּעִים גָּרְמוּ לְעַפְיוֹשׁ הַמְּאֻכָּלִים, כְּתוֹצָאָה מִכָּךְ
לָקוּ הַמְצָרִים בְּמַחְלֹת זְהוּמִיּוֹת קָשׁוֹת,¹⁹¹ פְּצָעִים צוֹרְבִים פָּרְחוּ
בְּשָׂרָם, גּוֹפֵם הַקּוֹדֵחַ נִזְקַק לְשִׁתְּיָה מְרָבָה.
אֲדָ אוֹי, אֵי אֶפְשָׁר הִיָּה לְשִׁתּוֹת מִיָּם!
מֵיכְלֵי הַמַּיִם הָרַבִּים גְּדוּשִׁים הָיוּ בְּצְפַרְדֵּעִים הַשׁוֹחֹת בְּהֵן לְהִנְאָתָן.
לְעֵתִים קְרוֹבוֹת הִתְבַּקְּעוּ בְּתוֹכָן, וְצָבְעוּ אֶת הַמַּיִם בְּאֶדוֹם.¹⁹²
”אָח! הַצְּמֵאוֹן הַנּוֹרָא הַזֶּה!”
”כֹּל מֵאֲגָרֵי הַמַּיִם, הַפְּדִים, כּוֹסוֹת הַשִּׁתְּיָה, הַכֹּל מְלֵא צְפַרְדֵּעִים!”
”לֹא מִסְפִּיק הִיָּה לָנוּ בְּמַכַּת דָּם?! אוֹי מַה נִּשְׁתָּה?” קוֹנְנוּ אֲנִשֵׁי
מְצָרִים.
190 זהר חלק ב דף כט: (בעמוד קמח)
אלא כלהו עאלין לאשא ואולין בתנורא ולא מתים, ואנון דמתים מאי קא עבדי? נהמא הוה בתנורא,
ועאלין בגו נהמא ומתבקעין, ונפקי מניהו אחרנין ואשתאבין בנהמא, אתו למיכל מנה הוא פתא,
אתהדר עורדעניא במעיהו, ורקדן ורמאן קלין עד דהוו מתים, ודא קשיא לון מכלא.
191 שפתי כהן שמות ז כט
ואין ספק שמחמת עיפוש הלחם והתבשיל שהיו נכנסים לתוכם, דמם מתעפש, והיה בהם חבורות
וחלאים, מחמת עיפוש המאכלות.
192 שפתי כהן על שמות פרק ז פסוק כט
שמכת הצפרדעים היא כנגד עשרה מכות, כנגד מכה ראשונה היו נכנסים במים ומתבקעים והיו המים
נצבעים בדמיהם.

"וּבְכָל־מַהֲיָכוֹן צָצוּ כָּל אוֹתָם יְצוּרִים נוֹרְאִים אֵלֶּה?"
בַּחֲשָׁאֵי סִפְרוֹ זֶה לָזֶה שֶׁהַצְּפַרְדֵּי עִים יֵצְאוּ מִתּוֹךְ הַנְּיִלוֹס.
"לֹא יֵאֱמָן!" אָמְרוּ.

"הֲרִי בְּנִילוֹס מֵעוֹלָם לֹא קָנְנוּ צְפַרְדֵּי עִים".¹⁹³

עוֹד פַּעַם נוֹכַחוּ לְרֵאוֹת בְּאַפְסִיּוֹתוֹ שֶׁל אֱלִיל זֶה הַמַּכָּה קְשׁוֹת,
זוֹ הַפַּעַם הַשְּׁנִיָּה.

אֲדָּה הַפַּעַם זֶה הָיָה אִים, בְּלִתִּי נִסְכָּל.

הַצְּפַרְדֵּי עִים הִרְעִישׁוּ בְּעֵצְמָה כֹּה גְבוּהָהּ, עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר הָיָה
לְדַבֵּר עִם אִישׁ. לֹא הָיְתָה הַפְּסָקָה, גַּם לֹא בְּשַׁעוֹת הַלְּיָלָה.

הִרְעִישׁ הָלָם בְּאֲזִינֵיהֶם לֹא רַחֲמִים, קוֹלוֹת הַקְּרָקוּרִים הַגּוֹבְרִים
גָּרְמוּ לְתַמוּתָהּ רַבָּה בְּקִרְבַּ הַקְּטַנִּים וּבְנֵי הַנְּעִיר, אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ
לְשַׂאת אֶת הִרְעֵשׁ הַנוֹרָא, הַמַּכָּה בְּאֲזִינֵיהֶם לְלֹא הֶרֶף.¹⁹⁴

אֶפְלוּ מְקוֹם לְשִׁבְתַּת עֲלָיו לֹא נוֹתַר, הִירָק הַמְּקַפֵּץ וְהַקּוֹלָנִי שֶׁלֵּט
בְּכָל, וְנִרְאָה לְכָל מְלֵא הָעֵינַן.

193 מדרש הגדול (בעמוד קנב)

אתה מוצא נס בתוך נס, לא היו צפרדעים ביאור כל עקר, אלא בו ביום עלו. שנאמר "ושרץ היאר צפרדעים". ואין לי אלא היאור, מנין שאף הארץ היתה שורצת? שנאמר "שרץ ארצם צפרדעים".

194 ספר הזוהר שמות דף ל. (בעמוד קנ)

ולא הוה בר נש במצרים דיכיל למשתעי בהדי הדדי, ומניהו אתחבלת ארעא, ומקלהון הוו ינוקין ורבין מתין.

רק על המטות הם לא עלו משום מה, משאירים את הענש המר הזה למלך, באפן בלעדי.¹⁹⁵ שוטפים וחודרים מבעד לסבכות הרשת הצפופות ומחסומי השרצים שהוצבו ברחבי הארמון למנוע את חדירתם הצפויה. שמים ללעג את המשחות והתכשירים המגונים, דוחי השרצים, שנמרחו על גופו בנדיבות, כיד המלך.¹⁹⁶

המראות הללו היו קשים מאד לכל המצריים, וגם עבדול לא הפלה לטובה בענין זה.

אך את האפיקורוס הזה ואת יתר חבריו לא ענין שום דבר מלבד ההתקוממות הבלתי מתפשרת לרעיון האמונה של משה רבנו.

“לא! הוא לא מאמין בכת עליון, משה הוא מכשף ותו לא!”

“מה בכך? שהביא צפרדעים? גם התינוקות אצלנו הצליחו להביא צפרדעים!”¹⁹⁷

195 זהר חלק ב דף כט: (בעמוד קמח)

בגין כך מלכא אלקי הכא יתיר מכלא, הינו דכתיב “ובחרר משכבך ועל מטתך”, ולבתר “ובבית עבדיך ובעמך”, ובכלהו לא כתיב על מטתם, אלא לה בלחודה.

196 בתי מדרשות חלק ב - מדרש חסרות ויתרות פרשת וארא

כל כך שבתורה חסר ה', בר מן חד, של פרעה מלא, “ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים...” דבר אחר ובכה, מלמד שאף על פי שעשו לו כמה תקנות, שלטו הצפרדעים בגופו, וכן הוא אומר (שמות ח ח) “על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה”:

197 תנא דבי אליהו רבה פרק ז' (בעמוד קנא)

ואמר לו פרעה למשה, בכשפים אתה בא אלי? אקרא לתינוקות של בית רבן ויעשו גם הם כיוצא בה, מיד ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם כך, כמו שמושה ואהרן עשו צפרדעים כן עשו המצרים צפרדעים, מכאן ואילך אין כל העולם כלו יכולים לבראת בריה שהיא פחותה מכעדה.

כָּדוֹ דַרְכָם שֶׁל כָּל הַרְשָׁעִים מֵאֵז וּמַעוֹלָם - "יִוְדְעִים רְשָׁעִים
שֶׁדַרְכָם לְמִיתָה, וַיֵּשׁ לָהֶם חֶלֶב עַל כֶּסֶלָם."¹⁹⁸

לְאַחַר שִׁבְעָה יָמֵי אֵימִים, נִשְׁבְּרָה עֲקֻשְׁנוֹת פְּרַעָה, מִשֶּׁה וְאֶהָרָן
הִתְיַצְּבוּ לְפָנָיו עַל פִּי בִקְשָׁתוֹ.

הַמֶּלֶךְ הָיָה לַחֹץ מְאֹד, הַצְּפַרְדְּעִים בְּבִטְנוֹ הִשְׁתּוֹלְלוּ בְּמֶרֶץ, לֹא
נָתְנוּ מְנוּחַ. הוּא נוֹרָא חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא יִתְפַּגְּרוּ לָהֶם הַשְּׂרָצִים הָאֵלֶּה
אֵי שָׁם בְּמַעֲמָקַי כְּרִסּוֹ.

"אֲשַׁלַּח אֶת הַיְהוּדִים רַק בְּתַנְאֵי שְׁתּוֹצִיאֻוּ אֶת הַצְּפַרְדְּעִים מִבִּטְנִי,
וּמִבִּטְוֵן בְּנֵי עַמִּי, שְׁלֹא יָמוּתוּ לָהֶם שָׁם!"¹⁹⁹ הוּא דוֹרֵשׁ, מִתְחַנֵּן.

פְּרַעָה מִשְׁמִיט בְּכּוֹנָה בְּקִשָּׁה עַל הַשָּׂרִים,²⁰⁰ נוֹחַ לוֹ כִּי הַצְּפַרְדְּעִים
דְּוָקָא כֵּן יִמְשִׁיכוּ לְפָנָיו בְּבִטְנָם, דְּבָר זֶה יִבְלִיט אֶת עֲלִיוֹנוֹתוֹ
עֲלֵיהֶם.²⁰¹

198 שבת לא:

199 תורת משה לאלשיך

הנה כתבנו מרבתינו ז"ל (שמות רבה י ו), שהיו צפרדעים גם כן תוך גוף פרעה ועמו, שהיה זה להם צער גדול. ונבא אל הענין, והוא כי היה מתיירא פרעה פן ימותו הצפרדעים בקרבו ובקרבי גויות אנשיו ועמו, ויסתכנו בעיפוש ההוא תוך גופם, או יחלו חולי כבד מבאשם וצחנתן. על כן אמר, מה שאני נודר לשלח העם, הוא בתנאי שיוסרו הצפרדעים מתוך גופי וגופי עמי, ולא ימותו תוך הגוף. ולכל יראה כשואל דברים הרבה, לא אמר ומעבדי, אך כללם באומר ומעמי. ועל זה הצריך שני מעתירים, באומר העתירו, שצריך זכות רב. ואמר שאם יעשה כן, שיסיר הצפרדעים מהגופים עם שהשאר ימותו במקומם, ישלח את העם:

200 שמות פרק ח ג

"ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי".

201 כן נלע"ד. והאלשיך פי' בע"א.

"יודע אני שצריך לזה זכות גדולה", ממשיך פרעה בתחנונו.
 "אז אנא התפללו שניכם, גם אתה וגם אהרן יחד, שתסור
 המכה הנוראה הזאת".

"אין צורך בכך", משיב משה

"ה' שומע תפילות כל פה, די שאחד מאתנו יתפלל, ורצון
 יראיו יעשה".²⁰²

"אנו נבקש גם על בטן השמים",²⁰³ מוסיף משה הערה רבת
 משמעות.

"אמור רק מתי הגה רוצה שיסורו הצפרדעים?" משלח משה
 שאלה פשוטה.

גביני פרעה מתכונצות, הוא הרי אינו רגיל לדבורים פשוטים
 וישרים, שיטתם של אנשי הרשע מאז ומעולם היא לחשד בכל
 אדם.

"פנראה שכתב הכשוף של המכה ממילא עומד לפוג היום",
 מתהדר פרעה בלבו.

"לכן משה שואלני מתי ברצוני שתסור המכה, הוא בטוח

202 בית אלקים - שער התפילה - פרק שמנה עשר
 פרעה אמר "העתירו", שיתפללו שניהם, שלא היה בטוח שתסתלק המכה כי אם בתפלת שניהם, ומשה
 אמר "התפאר עלי למתי אעתיר לך", כלומר כי אני לבדי אוכל להתפלל, ותקובל תפילתי:

203 שמות פרק ח ה

"ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך".

שְׁאֵמַר לוֹ לְהִסְיָרָה מִיַּד, וְאֵז יֵאמַר שֶׁהוּא הִסִּיר אוֹתָהּ". מִמְּשִׁיךְ
פְּרָעָה לְטוֹוֹת אֶת מִסְקָנוֹתָיו.²⁰⁴

"אֲנִי כָּבֵר אֶעָרִים עָלָיו", עוֹלֵץ לְבוֹ הַזֵּידוּנִי.

"בְּרִצּוֹנִי שֶׁתִּפְּלֵל הַיּוֹם שֶׁהַמָּכָה תִּסּוּר מִחֶרֶם!"²⁰⁵ הוּא אוֹמֵר
בְּבִטְחוֹן עֲצָמָי רַב. מְשַׁלַּח בְּמִשְׁהָ מִבֶּט עַרְמוּמֵי בּוֹחֵן, בְּטוֹחַ כִּי
הַצְּלִיחַ לְהַבִּיכּוֹ.

תְּשׁוּבַת מִשְׁהָ מוֹתִירָה אוֹתוֹ הַמוֹם.

"נִיחָא, כְּדַבְּרָךְ יְהֵא, כְּבֵר הַיּוֹם אֶתִּפְּלֵל עָלֶיךָ, שֶׁהַצְּפַרְדֵּים
יִסּוּרוּ מִמָּךְ רַק מִחֶרֶם!"

הַמְּלֶךְ נִרְעָד, "עוֹד יוֹם שְׁלָם יִפְזָזוּ יְצוּרִים אֵלּוֹ בְּבִטְנִי?!"

204 רמב"ן שמות פרק ח פסוק ו

"ויאמר למחר", ידוע כי מנהג כל האדם לבקש שתסור רעתו מיד?! ופירשו בשם הגאון רב שמואל בן חפני, שפרעה חשב אולי מערכת השמים הביאה הצפרדעים על מצרים, ומשה ידע כי הגיע עת סורם, ולכן אמר אליו "התפאר עלי", בחשבו שאומר לו עתה להכריתם מיד, ועל כן האריך למחר.

205 רש"י פרק ח פסוק ו

ויאמר למחר - התפלל היום, שיכרתו למחר: